

Handläggare
Albin Lindström
Telefon: 08-508 47 998

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 26 maj 2020

Ärende 5

Yttrande över remiss av ”Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar”

Remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2020/275

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att justera paragrafen omedelbart.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson Bech
utvecklingschef

Ulrika Klemets
ekonomichef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar*, av Clara Lindblom m.fl. (V), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar om en stadsövergripande extern utvärdering av hela processen i staden med generella effektiviseringar, från val av metod och bedömd besparingspotential till uppföljning av resultatet och utvärdering av konsekvenserna.

Arbetsmarknadsförvaltningen har svårt att för egen del fullt ut bedöma behovet av en sådan utvärdering som föreslås i motionen men kan konstatera att mer riktade besparingar på ett sätt skulle kunna ge en större transparens – men också minskad flexibilitet.

Arbetsmarknadsförvaltningen pekar på att generella effektiviseringar ger nämnderna en frihet och möjlighet att själva avgöra vart och hur effektiviseringar bäst och mest effektivt kan genomföras. De generella effektiviseringarna matchar stadens styrsystem som också bygger på målstyrning.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till detta tjänsteutlåtande som svar på rubricerad remiss.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat motion dnr KS 2020/275 av Clara Lindblom m.fl. (V) om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar. Motionen har även skickats som remiss till stadsledningskontoret, kulturnämnden och utbildningsnämnden samt flera stadsdelsnämnder och fackförbund.

Med generella effektiviseringar avses de effektiviseringar som åläggs offentlig förvaltning och där syftet är att höja verksamhetens effektivitet utan tillskott av medel eller för att bibehålla nuvarande kvalitetskrav men med en mindre budget.

Generella effektiviseringar som modell uppstod i kölvattnet av det som brukar benämnas New Public Management (NPM), kortfattat en modell för styrning av offentlig verksamhet som hämtat inspiration från hur privata företag styrs. Sedan framförallt 90-talskrisen har generella effektiviseringar blivit ett allt vanligare inslag i kommuners och regioners budgetar.

Offentlig sektor har ett ständigt behov av att effektivisera sin verksamhet för att klara ett minskande skatteunderlag. Effektiviseringar sker bland annat med hjälp av digital teknik liksom att använda rätt kompetenser till rätt uppgifter i vård, omsorg och utbildning.

Kritik som riktas mot modellen handlar bland annat om att effektiviseringar kan leda till högre arbetsbelastning för personalen vilket kan leda till att arbetsuppgifterna utförs på ett sämre sätt samt att det riskerar att höja ohälsotalen genom ökad stress.

I motionen efterfrågas mer omfattande konsekvensanalyser från de nämnder som åläggs generella effektiviseringar. Exempel på detta finns från Lunds kommun där nämnderna årligen beskriver vilka eventuella negativa konsekvenser som de generella effektiviseringarna kan antas innebära på kvaliteten inom respektive

nämnd. I Huddinge kommun har revisorerna gjort en granskning av hur kommunen arbetar med effektiviseringar.

Ärendet

Motionärerna beskriver hur staden sedan 2010 i olika omfattning använt begreppet generella effektiviseringar i kommunfullmäktiges budget. Utsträckningen har varierat mellan mandatperioderna samt mellan vilka nämnder och verksamheter som ålagts generella effektiviseringar. Från att tidigare pekat ut specifika områden som exempelvis lokaler, administration och konsulter där kommunledningen ser möjlighet till effektiviseringar, uppfattas kraven på effektiviseringar numera som mer generella till sin karaktär.

I motionen lyfts att det inte framgår i budgeten i vilken grad de generella effektiviseringskraven baseras på faktamässigt underbyggda analyser av en besparingspotential i närtid. Motionärerna hänvisar även till att studier visat att kommuner i låg utsträckning argumenterar för varför de valt att använda generella effektiviseringar, hur de ska genomföras, vilka risker som fanns och hur de kunde vägas upp av de eventuellt positiva följderna.

Motionärerna saknar även i stadens budgetdokument tydliga motiveringar till valet att använda generella effektiviseringar, bedömningar av specifik besparingspotential i respektive nämnd och heller inga tydliga redovisningar i verksamhetsberättelserna av hur effektiviseringskraven fallit ut. I motionen efterfrågas därför en utvärdering av konsekvenserna för kvaliteten, brukarna och medarbetarna efter tio år av generella effektiviseringar under olika majoriteter i staden.

Kommunfullmäktige föreslås därför besluta om en stadsövergripande extern utvärdering av hela processen i staden med generella effektiviseringar, från val av metod och bedömd besparingspotential till uppföljning av resultatet och utvärdering av konsekvenserna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samarbete med ekonomistaben vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Stockholms stad är en stor och komplex organisation där verksamheter bedrivs och beslut fattas på olika nivåer och i olika steg i organisationen. Staden har en väl genomtänkt styrmodell som omfattar nämndernas och enheterna/verksamheternas

verksamhetsplaner, budget och uppföljning. Styrmodellen har fungerat en längre tid och är välkänd av nämnder och bolag och deras verksamheter. Styrmodellen innefattar också krav på löpande effektivisering av verksamheterna och detta kommer till uttryck i nämndernas och enheterna/verksamheternas verksamhetsplaner.

Motionärerna föreslår en extern utvärdering av stadens system med generella snarare än riktade besparingar.

Arbetsmarknadsförvaltningen har svårt att för egen del bedöma behovet av en sådan utvärdering men kan konstatera att mer riktade besparingar på ett sätt skulle kunna ge en större transparens – men också minskad flexibilitet.

Generella effektiviseringskrav ger nämnderna en frihet och möjligheten att själva avgöra var i verksamheten som effektiviseringar lämpligast och bäst kan genomföras.

Alternativet är att kommunfullmäktige i budget tydligare pekar på var effektiviseringar eller besparingar ska genomföras. Detta skulle kunna medföra större likhet över staden, men samtidigt minska förutsättningarna för anpassningar utifrån de olika lokala förutsättningar som gäller till exempel mellan de olika stadsdelsnämnderna.

För att styra och följa hur verksamheterna utvecklas har nämnderna mål att förhålla sig till. Uppföljning sker löpande genom att nämndernas resultat och måluppfyllelse utvärderas, i förhållande till nämndens och kommunfullmäktiges mål och budget, tre gånger per år i tertialrapporter och verksamhetsberättelse. Tertialrapport 1 beslutas av respektive nämnd och rapporteras till kommunstyrelsen. Tertialrapport 2 beslutas av respektive nämnd, sedan går stadens samlade rapport till kommunfullmäktige. Nämndernas verksamhetsberättelse och bokslut är grunden för årsredovisningen som sammanställs och analyseras stadsövergripande. Årsredovisningen beslutas av kommunfullmäktige. Nämndernas verksamhet följs även löpande av stadens revisorer och sätts då i relation till kommunfullmäktiges mål och uppdrag.

Om avvikelser rapporteras finns det möjlighet för nämnd eller kommunfullmäktige att fånga upp detta genom den rapportering som sker i staden.

Konsekvensanalyser av effektiviseringar är inte en del av styrsystemet men genomförs av nämnder vid behov.

Arbetsmarknadsnämnden föreslås hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Bilagor

1. Motion om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar
2. Följebrev om extern granskning för att utreda effekterna av krav på generella effektiviseringar